

Relations and cooperation in
human and veterinary medicine

Biró Géza¹
Karasszon Dénes²
Ócsai Lajos³
Biró Krisztina^{4*}

G. Biró¹
D. Karasszon²
L. Ócsai³
K. Biró^{4*}

1. SZIE ÁOTK Élelmiszer-Higiéniai
Tanszék
1078 Budapest, István u. 2.

2. Magyar Orvostörténelmi Társaság,
Budapest

3. ÁNTSZ Országos Tisztifőorvosi
Hivatal, Budapest

4. Emberi Erőforrások Minisztériuma,
Budapest Egészségügyért Felelős
Államtitkárság, Budapest

*e-mail: krisztina.biro@nefmi.gov.hu

A humán orvosi és állatorvosi kapcsolatokról, együttműködésekről

A két szakma kapcsolata régi időkre nyúlik vissza, folyamatos, ma és a jövőben is időszerű. Az állatorvosi és humán orvosi együttműködésre az volt a jellemző, hogy mindkét oldalról tekintetbe vették és elismerték a másik kar szakmai múltját, tevékenységét. A jelen és jövőbeli kölcsönös megbecsülést kell hogy megalapozza az a múltbeli rendkívül sok területen történt együttműködés, mondhatnánk, összefonódás, amely szinte elválaszthatatlanná tette az állatorvosi és orvosi tevékenységeket.

Már az állatorvoslás kezdeti időszakából ismerjük azokat az orvosokat, akik a „marhavész” – keleti marhavész – XVIII. századi magyarországi kártételéről beszámoltak. Így az 1700-as években SKOLLONITS FERENC JÓZSEF pozsonyi tisztí főorvos, szerkesztette az első magyar egészségügyi jogszabályt, részletes utasításokkal a marhavész leküzdésére.

Az 1770. évi általános egészségügyi jogszabály az állatjárványok elleni védekezést a megyei, városi főorvosok, tisztiorvosok hatáskörébe utalta. ADAMI PÁL (1739–1814) járványtörténeti tanulmányából ismerjük meg az akkori viszonyokat, aki egyben az orvostudomány alapjára helyezett állatorvoslás úttörője volt. 1778-ban WESZPRÉMI ISTVÁN, Debrecen szabad királyi város főorvosa az addigi vitákat lezárva a marhavész ragályos eredete (contagiositas) mellett foglalt állást.

Kezdetét veszi az állatorvosképzés, amikor TOLNAY SÁNDOR orvosjelölt az állatorvosi stúdióra való felkészülésre kap ösztöndíjat, majd 1787. június 18-án tanszékfoglaló beszédével elkezdődik a Pesti Egyetem Orvosi Karán az orvos- és sebészhallgatók számára az állatjárványtan oktatása.

Az 1848-as szabadságharc után az állatorvosképzést az orvosképzéstől különválasztották és önállóvá tették, akkor az állategészségügyet az Országos Közegészségügyi Tanács fennhatósága alá rendelték. E magas hatóságnak lett feladata „a közegészség művelése: fertőző, öröklékeny és járványos kórok meg-gátlásra, s általában az orvosi, állatgyógyászati, barmászat-rendőri s fürdőszeti ügy rendezésére vonatkozó rendszabályok s törvényjavaslatok elkészítése, felül-veleményezése s indítványozása”.

1867 után az állat-egészségügyi rendőrség teendőit a közegészségügytől elválasztották ugyan, de az emberre is veszélyes fertőző, parazitás, gombás eredetű állatbetegségek elleni küzdelem, valamint „húslátás”, húsvizsgálat, tejhigiénia, ill. később az élelmiszer-higiénia egészségügyi rendelkezései – az állategészségügy hatásköréhez képest – mindig is a Közegészségügyi törvény fennhatóságát élvezték.

Az Országos Közegészségügyi Tanács tagjaként ZLAMÁL VILMOS volt az, aki – a kultuszminiszter engedélyével – részt vehetett az első magyar Állategészségügyi törvény megalkotásában. Ugyancsak neki köszönhető orvosprofesszorok kinevezésével a „Barmászat” orvostudományi irányú fejlesztésének megindítása.

TUDOMÁNY-
TÖRTÉNET

1891-ben PREISZ HUGÓ orvosdoktor megalapítja a Bakteriológiai Intézetet, amelyet AUJESZKY ALADÁR 1906-tól vezet tovább. AUJESZKY ALADÁR 1893-ban orvosdoktori, 1903-ban állatorvosi oklevelet szerez. Az intézet homlokzatán ma is olvasható: Magyar Kir. Bakteriológiai Intézet.

1906-tól az Állatorvosi Főiskolán BREUER ALBERT a hússzemplét, FETTICK OTTÓ a tejhigiéniát oktatja. BREUER ALBERT a gümőkór leküzdésével, FETTICK OTTÓ a lépfene egészségügyi veszélyeivel foglalkozott kimagaslóan.

A Hőgyes–Aujeszky-émlékplakett névadói a veszzettség elleni küzdelem feledhetetlen személyiségei. A Hőgyes-féle vakcinázás több mint fél évszázadon át, világviszonylatban is, a legjobb immunizálási eredményeket adta, azonban maga HŐGYES ENDRE orvosprofesszor is tisztában volt azzal, hogy a veszett állatok által megmart emberek védőoltása – legyen az bármilyen sikeres – nem jelenti a lyssa-probléma végleges megoldását: ehhez az állatok veszzettségének megszüntetése, ill. fertőződésük megelőzése szükséges.

AUJESZKY ALADÁR állatorvos–professzor új eljárással, de csakis az egészségügyi hatóságokkal folytatott nagyszerű együttműködése révén szabadította meg Magyarországot – az európai kontinensen elsőként – a veszzettségtől.

HUTYRA FERENC állatorvos–professzor ugyancsak híres tudósorvos társaival együtt főiskolai állatorvosképzésünk orvosegyetemi fakultás szintjére emelése érdekében munkálkodott.

FODOR JÓZSEF orvosprofesszor – a magyar közegészségügy megteremtője – munkáiban az állategészségügy a közegészségügy részévé vált.

A gümőkór elleni ismert BCG-oltás megalkotói (1924) közül CALMETTE orvos, GUERIN pedig állatorvos volt.

LÁSZLÓ FERENC állatorvos köztudósokigazgató „A hazai húshigiéne történetéről” (*Állategészségügy*, 1929/12. sz.) című, „A magyarországi húsvizsgálat múltjáról, mint az állatorvostan, vagy ha úgy tetszik, a közegészségtan történetének speciális fejezetéről...” kezdetű összefoglalójában a hazai húsvizsgálat állatorvosi szakmai és közegészségügyi vonatkozásai egyaránt megtalálhatók.

A gyermekbénulás elleni vakcina megalkotója, A. B. SABIN professzor 1958-ban Magyarországon meglátogatta az Országos Közegészségügyi Intézetet, majd útja MANNINGER REZSŐ professzorhoz, az MTA alelnökéhez, az állatorvosi járványtan és bakteriológia neves képviselőjéhez vezetett.

SEMSEY GÉZA az 1930-as évektől, TAKÁCS JÁNOS az 1960-as évektől az élelmiszerbakteriológia kifejlesztői és neves képviselői voltak. TAKÁCS JÁNOS szorgalmazta az állatorvosi és humán orvosi vonalon az egységes élelmiszerbakteriológiai tevékenységet.

KAZÁR GYULA állatorvos-igazgató a „Húsipari Állatorvosi Ellenőrző Szolgálat (HÁESZ) szervezete és működése” című összefoglalója (1963) az élelmiszer-biztonságra irányuló törekvésekről nyújt tájékoztatást. Leírta, hogy az élelmezés-egészségügy fejlesztéséről szóló 1028/1951 sz. MT határozat kötelezővé tette az élelmiszeriparban élelmezés-egészségügyi szervezet kiépítését. Ennek alapján 1952-ben létrejött az Élelmiszeripari Minisztérium Egészségügyi Szolgálat. A minisztérium az állami húsiparnál a vágóhidakon megszervezte az egészségügyi szolgálatot, a HÁESZ-t. A HÁESZ 1975-ig működött, majd a minden élelmiszerágra kiterjedően létrejött a MÉM Élelmiszeripari Higiéniai Ellenőrző Szolgálat (MÉM ÉHESZ), amely 1983-tól beépült a megyei állat-egészségügyi szervezetbe.

Természetes volt az is, hogy az 1960-as években KERTAY NÁNDOR állatorvos az Országos Korányi Kórház TBC és Pulmonológiai Intézet Bakteriológiai Osztályát vezette. Ugyanakkor LŐRINCZ FERENC orvosprofesszor volt az Országos Húsipari Kutatóintézet igazgatója.

Az élettan területén ismert volt KEMÉNY ARMAND állatorvos–professzor együttműködése KOVÁCH ARISZTID orvosprofesszorral, jelentősek voltak továbbá DERZSY DOMOKOS állatorvos ornithosis-kutatásai és ROMVÁRY JÓZSEF állatorvos arbovírusokra vonatkozó munkássága.

Az Országos Közegészségügyi Intézet Vírusoltóanyag-ellenőrző Osztályának tudományos főmunkatársa, KARASSZON DÉNES állatorvosdoktor a moszkvai Össz-szövetségi Tudományos Akadémia Poliomyelitis- és Vírus-encephalitis Kutató Intézetéből hozta magával az akkor új ún. immunfluoreszcens víruskimutatási eljárást, amellyel – az MTA Állatorvostudományi Kutató Intézet munkatársával, BODON LÁSZLÓVAL dolgozva – a világon elsőként oldotta meg a sertéspestis-fertőzöttség kimutatását szerológiai diagnosztikai módszerrel (1963). Beszámolójuk egyben a módszer bevezetése, első alkalmazása a hazai vírusdiagnosztikában. Elterjesztését az Orvostovábbképző Intézet által szervezett előadássorozat segítette elő.

KARASSZON DÉNES érdeklődése korán fordult az orvos- és állatorvos-történelem tanulmányozása felé. Egyik alapító tagja lett a Magyar Orvostörténelmi Társaságnak. Tagja lett a társaság vezetőségének, majd főtitkárrá, alelnökké, utóbb három cikluson keresztül a társaság elnökévé választották meg. A tiszteletbeli elnöki tisztséget haláláig viselte.

KOVÁCS FERENC professzor, az Állatorvostudományi Egyetem rektora fáradhatatlanul munkálkodott a két egyetem szakmai együttműködésén. Ezen tevékenysége elismeréséül 1989-ben megkapta a Semmelweis Ignác Emlékéremet.

BERTÓK LÓRÁND 1957-ben nyert állatorvos-doktori diplomát. A diploma megszerzése után az Állatorvostudományi Egyetem Járványtani Tanszékére került, ahol tudományos munkatársként megírta és megvédte kandidátusi dolgozatát (1965). Dolgozott a stockholmi Karolinska Intézetben, valamint SELYE JÁNOS meghívására a Montreali Egyetemen. Külföldi munkásságát követően az Országos „Frederic Joliot Curie” Sugárbiológiai és Sugáregészségügyi Kutató Intézet tudományos tanácsadója. Előadóként meghívást kapott a Semmelweis Egyetem Általános Orvostudományi Karára. Elkészítette akadémiai doktori dolgozatát, amellyel az orvostudományok doktora tudományos fokozatot nyerte el (1984). A Semmelweis Egyetemen az immunológia tárgykörben 1995-ben habilitált (med. habil), majd egyetemi tanárrá nevezték ki. Tudományos munkái a kísérleti kórtan sugárbiológiai, immunológiai, mikrobiológiai vonatkozásai témakörökben jelentek meg. Bakteriális-endotoxin-kutatásai nemzetközi területen is elismerést nyertek.

HAJÓS FERENC orvosdoktor 1962-től a Pécsi Orvostudományi Egyetem Anatómiai Intézetében, majd SZENTÁGOTHAJ JÁNOS professzor meghívására a Semmelweis Egyetem Anatómiai és Szövetani Intézetében folytatta oktatói és kutatói munkáját. Kandidátusi, majd akadémiai doktori fokozatot szerzett az agy elektronmikroszkópos hisztokémiája és komplex sejtkölcsönhatásai tárgyköréből.

1987-ben meghívást kapott az Állatorvostudományi Egyetem Anatómiai és Szövetani Tanszékére, ahol tanszékvezető egyetemi tanárként folytatta magyar és idegen nyelvű oktatói és kutatói munkáját.

HAJÓS FERENC tanszékvezető utóda, SÓTONYI PÉTER állatorvos-professzor, a Magyar Anatómus Társaság elnöke akadémiai doktori értekezése (2010) számos humán vonatkozású témát tartalmaz a hypothalamicus-szabályozás vizsgálatában. A vizsgálatok neuroanatómiai módszerekkel specifikus magcsoportokra irányultak. Vizsgálta a hypothalamus plasztikus szabályozásának szerepét az elhízásban. A szabályozás alapvető szerepet játszik a táplálkozással összefüggő elhízás kialakulásában és létrejöttében. A hypothalamus speciális enzimtevékenységével szabályozza az energiaháztartást, alapvetően a táplálékfelvétel szabályozásán keresztül. Az értekezés általánosságban és részleteiben is hangsúlyozza és kimutatja a neurobiológia jelentőségét.

Az ételmiszer-higiéna tárgyköre különösen hangsúlyos az együttműködésben. Az 1970-es és '80-as években mind a főhatóságoknál, mind a területeken megfelelő együttműködés és elfogadható kapcsolatok alakultak ki.

A két minisztérium képviselői – az Egészségügyi Minisztériumból MARTON TIBOR, TÓTH LÁSZLÓ, VAS ÁDÁM, a Mezőgazdasági és Élelmezésügyi Minisztériumból BIRÓ GÉZA, KOVÁCS JÓZSEF – közös értekezleteket, eligazításokat tartottak a két kar

élelmiszer-ellenőrző intézményeinek, munkatársainak. Ennek megfelelően a gyakorlatban egyértelműek voltak a feladatok és az együttműködések. Ennek következménye volt, hogy 1991-ben az addigi Magyar Agrártudományi Egyesület Állatorvosok Társasága Élelmiszer-higiéniai Szakosztálya önálló *Élelmiszer-higiénikusok Társasága* lett. Nem véletlen, hogy a társaság jelképe, a kereszt egyik fele kék, a másik piros. Ez tükrözi azt, hogy a társaságban tovább élt és él az állatorvosi és humán orvosi együttműködés. A társaság megalakulásakor és azóta is az elnök állatorvos, a társelnök orvos, amely tisztségeket a megalakulásától egy évtizedig BIRÓ GÉZA állatorvos-professzor és BIRÓ GYÖRGY orvosprofesszor töltötte be.

A társaság tevékenységére is az orvos-állatorvos együttműködés a jellemző. Példaként említhető, hogy a 2003. évi budapesti Tudományos Nagygyűlés a Fővárosi Állami Népegészségügyi és Tisztiorvosi Szolgálat és a Fővárosi Állat-egészségügyi és Élelmiszer Ellenőrző Állomás közös rendezvénye volt.

Az előadások között szerepeltek a *Salmonella*, *Campylobacter*, *Listeria*, *Shigella* fajok által előidézett ételfertőzések, az *Escherichia coli* okozta hazai és nemzetközi események. Tárgyalásra kerültek az élelmiszerekben előforduló idegen anyagok, mikotoxinok kockázatelemzése. Az együttműködés példája, hogy BIRÓ GÉZA és BIRÓ GYÖRGY közösen írt „Élelmiszer-biztonság – táplálkozás-egészségügy” című könyve (Agroinform, 2000) a szakemberek és az oktatás kézikönyve.

Hasonló és ismert együttműködés folyik a *Magyar Zoonózis Társaságban* is, amely 2013. szeptember 14-én ünnepelte megalakulásának 20. évfordulóját. A társaság jele az egybefonódott piros és kék kereszt, hangsúlyozva a két tudományág egyenrangúságát.

A Magyar Zoonózis Társaság rendezvényei a Szent-Iványi-Binder és a Rudnai-Kemenes Napok nevet viselik. Tisztelegve ezzel is SZENT-IVÁNYI TAMÁS állatorvosi járványtan professzor előtt, aki jeles ismerője volt az anaerob baktériumok, a clostridiumok tenyésztésének és kórjelzésének, ennek megfelelően az emberi gázphlegmone ismeretének. KEMENES FERENC szintén az állatorvosi járványtan munkatársaként a leptospirosis diagnosztikájában, a betegség megismerésében írt le olyan adatokat, melyek a mai napig ismertek mind az állatorvosi, mind a humán orvosi tudományban.

RUDNAI OTTÓ, az Országos Közegészségügyi Intézet igazgatóhelyettese a zoonózisokkal, elsősorban a salmonellosissal és a tularaemiával foglalkozott. Az ő nevéhez fűződik az első magyarországi tularaemia-járványok leírása, valamint a *Salmonella*-, *Shigella*- és *Campylobacter*-surveillance. BINDER LÁSZLÓ a László Kórház főorvosaként különösen a zoonózisok diagnosztikája és terápiája terén működött együtt az állatorvosi szakmával.

A Magyar Zoonózis Társaságban a humán és állatorvosi együttműködés fontosságát és súlyát egyértelműen alátámasztja, hogy tagjaink között tudhatjuk mindkét oldal egy-egy miniszterét, valamint a humán és állatorvosi hatósági szolgálatok vezető tisztségviselőit.

A zoonózisok epidemiológiájával, oktanával, gyógykezelésével kapcsolatos ismereteink évről évre bővülnek, és rendkívül jelentősek azok a gyakorlati tapasztalatok is, amelyek az egyes betegségekkel szembeni védekezésben vagy azok eradikációjában halmozódnak fel.

A Magyar Zoonózis Társaság az évente rendezett tudományos ülésein kiemelten is foglalkozik egy-egy témakörrel, és az ott elhangzott előadások anyagát kiadvány formájában közreadja azzal a céllal, hogy az abban foglalt adatokat kollégáink akár elméleti, akár gyakorlati tevékenységük során hasznosítani tudják, remélve továbbá, hogy a gyűjtemény az orvosi és az állatorvosi alapellátásban dolgozókhoz is eljut, formálva járványtani szemléletüket és gazdagítva tételes szakismeretüket.

1995-től kiadásra kerül a Magyar Zoonózis Társaság rendezvényein elhangzott előadások gyűjteménye. Rendkívül gazdag és színvonalas tudományos előadások hangzottak el rendezvényeinken. A legutolsó kiadvány a Magyar Zoonózis Társaság 2012. évi előadásait foglalja magában.

A 2012. május 22-i Rudnai–Kemenes Tudományos Ülés kiemelt témáiban az „Onkogén vírusok a humán és az állatpopulációkban” és a „Karcinogén anyagok az élelmiszerláncban”, valamint a 2012. október 9-én a Szent-Iványi–Binder Nap keretében „A tuberkulózis járványügyi helyzete” témák szerepeltek.

Az országos tisztí főorvos 2013. szeptember 24-én a Magyar Zoonózis Társaság jubileumi tudományos ülésén a „Népegészségügyért” Emlékermet adományozott a társaság volt elnökének, TUBOLY SÁNDOR állatorvos egyetemi tanárnak és az alapítás óta a főtitkári teendőket 2012-ig ellátó KORZENSZKY EMŐDNEK, Tolna megye nyugalmazott főállatorvosának. A társaság mai elnöke MELLÉS MÁRTA, az Országos Epidemiológia Központ főigazgatója, főtitkára ÓCSAI LAJOS, az Országos Tisztifőorvosi Hivatal főosztályvezetője.

A Magyar Állategészségügyi Szolgálat megalakulásának 125. évfordulója alkalmából 2013. október 15-én munkájuk elismeréseként az országos főállatorvostól az egészségügyi ágazat részéről oklevelet kapott PALLER JUDIT, SZABÓ ENIKŐ, BIRÓ KRISZTINA, LUGASI ANDREA.

BIRÓ KRISZTINA állatorvos 2005-től az Egészségügyi Minisztériumban, majd az Emberi Erőforrások Minisztériuma Egészségügyért Felelős Államtitkárságán osztályvezetőként dolgozik.

Az Országos Közegészségügyi Intézetben (OKI, 1927) létesített parazitológiai osztályra KOTLÁN SÁNDOR állatorvos-professzor ajánlásával és szakmai támogatásával került LŐRINCZ FERENC orvosprofesszor, ahol néhány év alatt felmérte a humán parazitás bántalmak hazai elterjedését. Ő volt, aki megalapította 1932-ben a Magyar Parazitológusok Társaságát.

A *Magyar Parazitológusok Társasága* KOTLÁN SÁNDOR elnökletével 1964-ben újjászerveződött, és azt a célt szolgálta, hogy egységes szervezeti keretet adjon a hazánkban az állatorvos-tudomány, az orvostudomány és a biológia keretében elszigetelten folyó parazitológiai szaktevékenység számára. Az elnökségben LŐRINCZ FERENC, MAKARA GYÖRGY, ZOLTAI NÁNDOR képviselték a humán, NEMESÉRI LÁSZLÓ, MOLNÁR KÁLMÁN és KOBULEJ TIBOR az állatorvosi parazitológiát.

1967 után LŐRINCZ FERENC lett a társaság elnöke, SZÉNÁSI ZSUZSANNA orvos pedig éveken át a társaság főtitkári tisztét töltötte be, és a társaság munkájában számos orvos és állatorvos parazitológus közreműködött. 1972-től a társaság elnöke KASSAI TIBOR állatorvos-professzor, aki évtizedeken át a humán és állatorvosi konstruktív együttműködés vezetője volt. 2000-től a társaság elnöke FARKAS RÓBERT állatorvos-professzor, akinek együttműködő partnere az Országos Epidemiológiai Központból KUCSERA ISTVÁN orvos parazitológus.

Az Országos Epidemiológiai Központ két szervezeti egységében folyik parazitológiai szaktevékenység. A Parazitológiai Osztály az egysejtű és a féregélősködők okozta bántalmak referencialaboratóriuma, a Dezinszekciós és Deratizációs Osztály pedig többek között az ízeltlábú élősködők (legyek, szúnyogok, tetvek, kullancsok stb.) elleni védekezés kérdéseivel foglalkozik. Az állatokról emberre terjedő parazitás zoonózisok területén is együttműködés folyik az Országos Epidemiológiai Központ és egyes állatorvosi parazitológiai kutatóhelyek munkatársai között. A Magyar Parazitológusok Társasága összefogja és tudományos rendezvényein szerepelteti az állatorvos, orvos, biológus szakembereket.

A bemutatott együttműködések sokoldalúak. Így az élelmiszer, zoonózis, parazitológia területei szorosan kapcsolódnak az állatorvosi és humán orvosi gyakorlatban és kutatásban. Bizonyos kapcsolatok vannak még egyes témakörökben, így a munkaegészségügy, környezet-egészségtan, társadalom-egészségtan területén. Az elmúlt időszakban létrejött kapcsolatok – szakmatörténeti értékeik mellett – a humán és állatorvosi szolgálatok jelentős szakmai együttműködéseit tükrözik. A leírt együttműködések ugyanis a múlt és a jelen történései és eseményei. A jövőben azonban a működő kapcsolatok mellett számos újabb közös tevékenység szükséges ahhoz, hogy bizonyos közegészségügyi, népegészségügyi, állat-egész-

ségügyi célok megvalósuljanak.

Ezek közül példaként említésre méltó a következő témakör. Az „Egy Egészség” („One Health”) koncepció egy globális kezdeményezés, amely a különböző tudományterületek közti együttműködés és kommunikáció kiterjesztését célozza az egészségügyi ellátás, az állategészségügy és a környezet-egészségügy területén. Az így elért szinergizmus elősegíti a 21. századi egészségügyi ellátás megvalósulását, és ezen túlmenően a biomedicinális kutatások gyorsításával, valamint a közegészségügyi hatékonyság javításával a tudományos információbázis gyors fejlődését, az orvosi képzés és az egészségügyi ellátás javítását eredményezi.

Az „Egy Egészség” kezdeményezéshez számos humán, állatorvosi és egyéb tudományos szervezet csatlakozott, így például az Amerikai Orvosi Egyesület (American Medical Association – AMA), az Amerikai Állatorvosi Egyesület (American Veterinary Medical Association – AVMA), az amerikai Betegségmegelőzési és Járványügyi Központ (Centers for Disease Control and Prevention – CDC), az amerikai Mezőgazdasági Minisztérium (United States Department of Agriculture – USDA), az amerikai Környezet-egészségügyi Szervezet (U.S. National Environmental Health Association – NEHA). Ezen felül több mint 700 vezető tudós, humán és állatorvos hagyta jóvá a kezdeményezést.

Felismerve, hogy az egészségügy, az állategészségügy és az ökoszisztéma egészsége szervesen összekapcsolódnak, az „Egy Egészség” koncepció küldetése valamennyi faj egészségének és jólétének erősítése az egészségügy, az állategészségügy és a környezettudományok integrációjával, a humán és állat-egészségügyi, valamint környezet-egészségügyi szakemberek közötti együttműködés és kommunikáció fokozásával, a célkitűzés eléréséhez szükséges vezetés és menedzsment erősítésével.

A koncepció megvalósulását az alábbiak szolgálják:

- Közös képzési tevékenység a humán és állategészségügy, valamint a közegészségügyi és környezet-egészségügyi iskolák között
- Közös kommunikációs tevékenység a médiában, konferenciákon, egészségügyi hálózatokon keresztül
- Közös erőfeszítések a klinikai ellátásban a fajok között terjedő betegségek értékelése, kezelése, megelőzése terén
- Közös surveillance (kórokozó-felügyelet) és közegészségügyi kontroll a fajok között terjedő betegségek terén
- Új diagnosztikai eszközök, gyógyszerek és vakcinák fejlesztésére és értékelésére irányuló közös tevékenység
- Politikai döntéshozók és a közvélemény edukációjára és hiteles informálására irányuló közös tevékenység

2013 júniusában – az Olasz–Magyar Nemzetközi Kultúra és Tudomány Éve keretében – a Magyar Tudományos Akadémia adott helyet annak a nemzetközi, az „Egy Egészség” koncepcióhoz kapcsolódó, integrált képzéssel foglalkozó nemzetközi konferenciának („Integrated Education in One Health”), amely európai orvosi tudományos szervezetek (The InterAcademy Medical Panel [IAMP]) és a Federation of European Academies of Medicine (FEAM)) közös eseménye volt (1). A konferencia többek között érintette az alap-, valamint az akadémiai képzés és kutatás területén a koncepció integrálásának kérdéseit, a humán és állatorvosi képzések lehetséges összekapcsolódási pontjait az „Egy Egészség” koncepció szellemében.

Az egészségügyi ellátással összefüggő fertőzések, ill. az antimikrobiális rezisztencia (AMR) jelentős európai és globális szintű probléma, melyre az Európai Unió már több mint egy évtizede hívja fel a figyelmet, és melynek kezelése érdekében cselekvésre szólítja fel a tagállamokat. Az AMR különböző ágazatokat érint: az orvostudományt, az állatorvos-tudományt, az állattenyésztést, a mezőgazdaságot, a környezetvédelmet és a kereskedelmet (2, 3). Elszigetelt, ágazati erőfeszítésekkel a probléma nem küzdhető le sikeresen. Az ételmisszer, valamint az állatokkal való

közvetlen érintkezés az antimikrobiális rezisztencia állatokról emberekre terjedésének közvetítő közege lehet, amely az „Egy Egészség” kezdeményezéssel összhangban előtérbe állítja az orvos- és az állatorvos-tudomány közötti kapcsolatot.

Az Európai Unió Tanácsa 2001 novemberében ajánlást fogadott el az antimikrobás szereknek az orvostudományban való körültekintő használatáról. Az ajánlás felkérte az Európai Bizottságot, hogy segítse elő a kölcsönös tájékoztatást, a konzultációt, az együttműködést és a fellépést, kísérelje továbbá figyelemmel az ajánlás által érintett kérdéseket, valamint készítsen összefoglaló jelentéseket a tagállami jelentések alapján.

Mivel az antimikrobás rezisztencia terjedését az antibiotikumoknak mind a humán, mind az állatgyógyászatban való alkalmazására vezetik vissza, a Bizottság az első jelentés óta olyan kezdeményezések kidolgozásával foglalkozott, amelyek mindkét ágazat számára relevánsak.

Ennek megfelelően az Európai Bizottság Egészségügyi és Fogyasztóvédelmi Főigazgatósága belső szakmai platformot hozott létre az információcsere, a nép-egészségügyi és az állat-egészségügyi tevékenységek hatékonyabb koordinálása érdekében. A csoport munkájának célja, hogy az Európai Betegségmegelőzési és Járványügyi Központ (ECDC), az Európai Gyógyszerügynökség (EMA) és az Európai Élelmiszerbiztonsági Hatóság (EFSA) támogatásával közös megközelítés alkalmazását segítse elő az emberben és az állatokban előforduló antimikrobás rezisztencia monitorozásánál. E tevékenység eredményeképpen 2009 novemberében a Bizottság munkadokumentumot tett közzé az antimikrobás rezisztenciáról. A dokumentum célja az volt, hogy tájékoztassa az Európai Parlamentet és a Tanácsot arról, milyen eredményeket ért el a Bizottság az antimikrobás rezisztenciának a humán és az állatgyógyászatban való monitorozása és ellenőrzése terén, és hogy eszmecherét indítson a folyamat figyelemmel kíséréséről és az esetleges további intézkedésekről.

Az ECDC, az EFSA, az EMA és az új és újonnan azonosított egészségügyi kockázatok tudományos bizottsága közös jelentést készített az antimikrobás rezisztencia jelenlegi helyzetéről.

2012 júniusában fogadták el az Európai Unió Tanácsának következtetését „Az antimikrobiális rezisztencia hatása a humán egészségügyi és az állat-egészségügyi szektorban – az „Egy Egészség” perspektíva” címmel (4). A dokumentum hangsúlyozza az „Egy Egészség” perspektíván alapuló, aktív, holisztikus megközelítés szükségességét az antimikrobiális rezisztencia elleni küzdelemben az antimikrobiális szerek használatának lehetőség szerinti korlátozása, valamint a humán és állat-egészségügyi szektor közötti koordinált tevékenység maximalizálása révén. A Tanács közleménye a két szektor közötti együttműködés számos területének megerősítését írja elő az uniós tagállamok részére, többek között a hatékony surveillance-tevékenység, az antimikrobiális szerek helyes alkalmazására vonatkozó lakossági és szakmai tájékoztatás és figyelemfelkeltés, a diagnosztikát, kezelést, megelőzést, a helyes antibiotikum-használatot érintő folyamatos képzés és oktatás terén.

A jelen közlemény egyértelműen bemutatja és igazolja, hogy a múlt és a jelen kapcsolatok alapján megvalósuló jövőbeni együttműködések mindkét szakma közös érdeke.

IRODALOM

1. A FEAM és az IAMP rendezvénye az Akadémián. http://mta.hu/v-osztaly_hirei/a-feam-es-az-iamp-rendezvenye-az-akademián-132080/

2. WHO's European strategic action plan on antibiotic resistance, 2011. http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0008/147734/wd14E_AntibioticResistance_111380.pdf

3. Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Action plan against the rising threats from Antimicrobial

Resistance. COM (2011) 748. http://ec.europa.eu/dgs/health_food-safety/docs/communication_amr_2011_748_en.pdf

4. Council conclusions on the impact of antimicrobial resistance in the human health sector and in the veterinary sector – a “One Health” perspective. http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/lsa/131126.pdf

Közlésre érke.: 2014. jún. 18.